

Címzett: Magyarország Nemzeti Kapcsolattartó Pont és az OECD Felelős Vállalkozási
Magatartásért Felelős OECD Központ From: OECD Watch
Dátum: 8 március 2023
Re: OECD Watch beadványa az NCP Hungary 2023-as szakértői értékeléséhez

Az OECD Watch üdvözli, hogy az NCP Hungary hajlandó alávetni magát egy szakértői értékelésnek, hogy javítsa az NCP hatékonyságát a multinacionális vállalatokra vonatkozó OECD-iránymutatások (Iránymutatások) népszerűsítésében, és hozzájáruljon a multinacionális vállalatok felelőtlen üzleti magatartásának megoldásához konkrét esetekben. Nagyra értékeljük a lehetőséget, hogy hozzájárulhatunk ehhez a szakértői értékeléshez.

A magyar kormány támadja a civil társadalmat

2013 óta a magyar kormány támadásoknak teszi ki a civil szervezeteket.¹ A támadások célpontjai olyan szervezetek voltak, amelyek a kormányt próbálták felelősségre vonni a korrupcióért, a környezetvédelmi mulasztásokért, valamint az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság csorbításáért.² Ezek a támadások és a romló magyarországi légkör rendkívül megnehezíti a civil szervezetek számára, hogy biztonságosan és a tevékenységükért járó megtorlástól való félelem nélkül működjenek.

2017 júniusában például a magyar parlament egy elnyomó, nem kormányzati szervezetek (NGO-k) elleni törvényt fogadott el, amely megbélyegezte a külföldi finanszírozásban részesülő NGO-kat. A törvény elfogadására reagálva többek között az Amnesty International Magyarország, a Magyar Polgári Szabadságjogok Szövetsége és a Magyar Helsinki Bizottság közös levelet írt alá az OECD-hez, amelyben felhívták a figyelmet "a civil társadalom riasztóan szűkülő civil terére és az emberi jogok védelmezőinek növekvő akadályaira Magyarországon".³ Az Európai Unió (EU) ezt követően kötelezettségszegési eljárást indított Magyarország ellen, és 2020-ban az Európai Unió Bírósága (EUB) diszkriminatívnak ítélte a törvényt.⁴ 2018 februárjában elfogadták a "Stop Soros" törvénycsomagot, amely felhatalmazta a kormányt arra, hogy nemzetbiztonsági átvilágítást végezzen a bevándorlási kérdésekkel foglalkozó civil szervezeteknél, és feloszlatja azokat, amelyekről úgy döntött, hogy nem engedélyezi.⁵ Annak ellenére, hogy az EUB 2021-ben hozott ítéletében a magyar kormányt e törvény hatályon kívül helyezésére utasította, a kormány ezt megtagadta.⁶

Számos nemzetközi szervezet reagált az emberi jogok, a demokrácia és a polgári tér romló légkörére Magyarországon.⁷ 2017 márciusában az ENSZ különmegbízottja az emberi jogok helyzetével foglalkozó

¹ Magyar Polgári Szabadságjogok Szövetsége, "Magyarország fokozza a civil társadalom elleni támadást", Liberties, utolsó módosítás: 2018. február 15,

<https://www.liberties.eu/en/stories/new-governmental-attack-against-civil-society-in-hungary/14296>.

² Magyar Polgári Szövetség, "A független civil társadalom támadás alatt Magyarországon", TASZ, utolsó módosítás: szeptember 12,

2017, <https://hclu.hu/en/articles/independent-civil-society-under-attack-in-hungary-1>.

³ Magyar Polgári Szövetség, "A független civil társadalom támadás alatt Magyarországon", TASZ, utolsó módosítás szeptember 12,

2017, <https://hclu.hu/en/articles/independent-civil-society-under-attack-in-hungary-1>.

⁴ DW, "Hungary to revoke 2017 anti-NGO law after EU court rebuke", Deutsche Welle, utolsó módosítás: április 21, 2021, <https://www.dw.com/en/hungary-to-revoke-2017-anti-ngo-law-after-eu-court-rebuke/a-57282186>.

⁵ A "Stop Soros" törvénycsomag célja, hogy korlátozza az illegális bevándorlók magyarországi tartózkodását segítő

március

személyek vagy csoportok tevékenységét. A migránsokkal és migrációs kérdésekkel foglalkozó szervezeteket Magyarországon nemzetbiztonsági átvilágításnak vetik alá, és a kormánytól engedélyt kell majd kérniük. A szabályok be nem tartása pénzügyi szankciókat vonhat maga után, és az ilyen szervezetek bezárását is maga után vonhatja.

⁶ Miriam Berger, "Hungary's law targeting asylum seekers violates E.U. rules, top European court finds", The Washington Post, utolsó módosítás: 2021. november 16., <https://www.washingtonpost.com/world/2021/11/16/hungary-stop-soros-law-illegal-european-union-court-ruling/>.

⁷ Magyar Polgári Szövetség, "A független civil társadalom támadás alatt Magyarországon", TASZ, utolsó módosítás szeptember 12, 2017, <https://hclu.hu/en/articles/independent-civil-society-under-attack-in-hungary-1>.

az emberi jogi jogvédők aggodalmukat fejezték ki "az emberi jogi jogvédők folyamatos megbélyegzése és a magas rangú kormánytisztviselők által használt gyújtó hangnemnek a civil társadalom értékének közvélemény általi megítélésére gyakorolt visszatartó hatása miatt".⁸ 2022 decemberében az EU csaknem 22 milliárd eurót tartott vissza Magyarország 2021-27-es kohéziós támogatásából, elsősorban azért, mert a kormány nem tartotta be az EU Alapjogi Chartáját.⁹

Ebben az összefüggésben az OECD Watch véleménye szerint az NCP Magyarország számára lehetetlen, hogy hatékonyan ellássa kettős megbízatását. Az NCP nem tudja megfelelően tudatosítani az iránymutatásokat valamennyi érintett fél, különösen a nem kormányzati szervezetek körében, ha tevékenységüket olyan mértékben korlátozzák, hogy nem tudnak, vagy más okból nem akarnak az országban tevékenykedni. Az NCP Magyarország nem tud hozzájárulni az előírásoknak a multinacionális vállalatok általi helytelen vagy hiányos végrehajtásával kapcsolatos felelőtlen magatartás és káros hatások megoldásához, ha a civil társadalom szereplői nem érzik úgy, hogy biztonságosan tudnak eljárást indítani és/vagy részt venni a multinacionális vállalatok elleni konkrét ügyekben. Ez különösen igaz a magyar kormányhoz vagy a kormánnyal szoros kapcsolatban álló multinacionális vállalatokhoz kapcsolódó állítólagos káros hatásokkal kapcsolatos ügyekre. Ez a kérdés különösen akut, mivel a 2011-2019 között benyújtott nemzeti kapcsolattartó pontokkal kapcsolatos ügyek többségét civil szervezetek nyújtották be - 40%-át nem kormányzati szervezetek, 26%-át pedig szakszervezetek.¹⁰ Ezen ügyek közül egyet sem nyújtottak be az NCP Magyarországhoz.¹¹ A civil társadalmat Magyarországon támadások érik, akár közvetlenül a kormány törvényei miatt, akár közvetve, a törvények visszatartó ereje miatt.

A civil társadalom aggályai és ajánlásai az NCP Hungary szervezeti felépítésével és eljárásaival kapcsolatban

Különösen a magyarországi civil társadalom kormány által támogatott elnyomásának fényében az NCP Hungary szervezeti felépítése komoly aggodalomra ad okot a civil társadalom számára. Az NCP a Pénzügyminisztérium EU-ügyek stratégiai főosztályán belül működik. Az OECD Watch általánosságban nem ajánlja ezt az elrendezést, és azt javasolja, hogy a nemzeti kapcsolattartó pontokat ne a gazdasági, kereskedelmi vagy befektetési minisztériumokban helyezték el, hogy biztosítsák a valós vagy vélt összeférhetetlenség elkerülését. Az NCP Hungary struktúrája, amelyben a panaszokat kizárólag kormánytisztviselők kezelik, nem segíti elő sem a hozzáférhetőséget, sem az elszámoltathatóságot, sem az NCP függetlenségét. Ez valószínűleg kulcsszerepet játszik abban, hogy a civil társadalmat elriasztja a panaszok benyújtásától. Az OECD Watch határozottan javasolja, hogy az NCP Hungary-t független szakértői struktúrával hozzák létre újra, amelyben a panaszokat szigorúan nem kormányzati, független szakértők kezelik.

Az érdekelt felek bevonása nem jelenik meg az NCP struktúrájában, amely nem rendelkezik a különböző érdekcsoportok (szakszervezetek, vállalkozások és nem kormányzati szervezetek) képviselőiből álló érdekképviseleti szervvel. Az NCP Hungary angol nyelvű honlapja alapján 2020 januárja óta az NCP nem szervezett (társ)rendezvényt sem az iránymutatásokról, amelyen bármelyik érdekelt csoport részt vett volna. Az érdekelt felek bevonásának és az NCP Hungary általi tájékoztatásának hiánya hátrányosan befolyásolja az NCP hozzáférhetőségét, láthatóságát és elszámoltathatóságát. Az OECD Watch határozottan ajánlja, hogy az NCP jobban vonja be a kulcsfontosságú érdekelt feleket, beleértve a nem kormányzati szervezeteket és a szakszervezeteket is, egy új, többszereplős program keretében.

⁸ ENSZ Közgyűlés, Emberi Jogi Tanács, harmincnegyedik ülés, Az emberi jogi jogvédők helyzetével foglalkozó különleges jelentéstevő jelentése magyarországi missziójáról, (Genf: ENSZ-iroda, 2017), 59. bekezdés, <https://www.refworld.org/docid/58ada5344.html>.

⁹ A kohéziós finanszírozást a kevésbé fejlett EU-tagállamok kapják, hogy lehetővé tegyék számukra fejlesztési szükségleteik kielégítését. A magyarországi kohéziós források zárolásának elsődleges oka az, hogy Magyarország nem tartotta be az

március

Alapjogi Chartát. Pontosabban a tudományos szabadságra, a menekültekre és az LMBTQ személyekre vonatkozó jogokat.

¹⁰ OECD, Nemzeti kapcsolattartó pontok a felelős üzleti magatartásért. A jogorvoslathoz való hozzáférés biztosítása: 20 év és az előttünk álló út, 2020, 20. oldal.

¹¹ OECD, [https://mneguidelines.oecd.org/database/searchresults/?q=\(NCP:\(Magyarország\)\)](https://mneguidelines.oecd.org/database/searchresults/?q=(NCP:(Magyarország))).

az érdekelt felek tanácsadó testülete, amely magában foglalja az alapvető érdekelt felek (vállalkozások, szakszervezetek és nem kormányzati szervezetek) képviselőit. Ezzel a szervvel évente legalább kétszer konzultálni kell.

A panaszosok titoktartásával kapcsolatban az NCP Hungary eljárási szabályzata nem tisztázza, hogy a panaszosok kérhetik-e személyazonosságuk titokban tartását biztonsági okokból vagy sem. Továbbá az NCP eljárási szabályzata nem rendelkezik arról, hogy az NCP-nek törekednie kell a panaszosok védelmére az adott esettel kapcsolatos támadásokkal vagy megtorlásokkal szemben. Különösen a magyarországi helyzet romlására és a civil társadalom számára a panaszok benyújtásához szükséges bizonytalan térre való tekintettel az OECD Watch javasolja az NCP eljárási szabályzatának módosítását, amely kifejezetten kimondja, hogy a panaszosok személyazonossága bizonyos helyzetekben bizalmasan kezelhető, valamint azt, hogy az NCP támogatja azokat a panaszosokat, akik egy konkrét eset benyújtását követően megtorlást tapasztalnak.

Az NCP Hungary, a magyar kormány és a szakértői értékelők figyelmébe ajánljuk az [OECD Watch legutóbbi, az NCP Hungary-ról szóló értékelését](#).¹² Mint értékelésünkben kiderül, az NCP eljárásainak, szervezeti felépítésének és kommunikációjának egyes elemei nem felelnek meg a civil társadalom NCP-ekkel szemben támasztott elvárásainak. Az OECD Watch más nemzeti kapcsolattartó pontok szakértői értékeléséhez benyújtott korábbi beadványaiban más, a civil társadalmat érintő kérdéseket is felvetett (például az nemzeti kapcsolattartó pontok ajánlásainak és döntéseinek fontosságát, valamint az olyan multinacionális vállalatokra vonatkozó következményeket, amelyek nem hajlandók jóhiszeműen részt venni az nemzeti kapcsolattartó pontok folyamatában, és a nyomon követés fontosságát). Tekintettel arra, hogy a magyar kormány ismételten támadta a civil társadalmi szervezeteket az országban, az OECD Watch ebben a beadványban az NCP szervezeti felépítésével kapcsolatos ajánlásokat és a civil társadalmi szereplőkkel való kapcsolattartás fontosságát helyezte előtérbe. Az OECD Watch határozottan arra ösztönzi az NCP Hungary-t, hogy orvosolja az ebben a beadványban azonosított problémákat, valamint az értékelésünkben feltárt egyéb problémákat.

Megjegyezzük, hogy 2021 novemberében az OECD Watch telefonbeszélgetést folytatott az NCP Hungaryval, amelyen felvetettük a jelen beadványban kiemelt aggályokat. Az OECD Watch továbbra is nyitott az együttműködésre, amennyiben az NCP érdemi lépéseket tesz a fent vázolt problémák megoldására.

Az OECD Watch sürgeti a szakértőket, hogy zárójelentésükben ismerjék el, hogy a magyar kormány civil társadalom elleni támadásait nem lehet függetleníteni attól, hogy az NCP Hungary képes-e hatékonyan ellátni kettős megbízatását.

Kapcsolattartási adatok

A beadvánnyal kapcsolatos kérdésekkel vagy felvilágosítással kapcsolatban kérjük, forduljon az OECD Watch titkárságához.

<p>OECD Watch Titkárság (c/o SOMO) KNSM-Iaan 17 1019 LA Amszterdam Hollandia Ph: +31 20 6391291 info@oecdwatch.org</p>	<p>Katharine Booth, kutató és szakpolitikai tanácsadó k.booth@oecdwatch.org</p> <p>Marian Ingrams, igazgató m.ingrams@oecdwatch.org</p>
---	---

¹² Az OECD Watch NCP-értékeléseit legutóbb 2021-ben frissítették.